

Hoe is het om de baas te (moeten) zijn?

Een onderwerp dat de kern van opvoeden raakt. Want wie is 'de baas'? Ik bespreek het onderwerp met een aantal personen.

"Hé, meneer Tom! Jij bent toch de baas van de school?"

"Hé, Ziloe! Jazeker! Ik ben de baas van de school. Leuk hoor!"

"Dus jij bent de baas van alles?"

"Nou, niet helemaal. We zijn nu in de klas van juffrouw Esther. Zij is de baas in deze klas."

Ziloe kijkt me verbaasd aan en loopt terug naar de plek waar ze haar boterhammen gaat eten.

Wie is de baas? En wanneer is wie de baas? Wanneer en waarover mag jouw kind de baas zijn?

Wat levert deze "rol" op in de ontwikkeling van ons kinderen? Dit onderwerp raakt in zekere zin de kern van opvoeden.

Ik vind het een interessante vraag, waar ik ook geregeld over mijmer. Autoriteit, hiërarchie en macht. Waar zit de noodzaak, wat is de winst?

Ik ga in gesprek met twee kinderen en met Jaap.

In gesprek met Kars en Fien

T: "Wie is de baas?"

F: "Van wat? Je kunt van heel veel de baas zijn. Maar de koning is de baas van het land."

K: "Nee, de koning is volgens mij niet echt de baas. Dat is de Tweede Kamer en dan de Eerste kamer. En bij de kamer is Marc Rutte de baas!"

F: "Maar hij bepaalt niet alles. In andere landen is dat weer iemand anders. En niet alles wat hij wil, gebeurt ook!"

T: "Zijn jullie wel eens de baas, bijvoorbeeld hier op school?"

F: "Ik ben wel eens de baas in mijn pauze. Ook als ik aan het werk ben."

K: "Ik ben ook wel eens de baas, maar dat is wel spannend. Leuk, maar spannend."

T: "Wat is er spannend aan?"

K: "Het is fijn, omdat je anderen kunt helpen en de weg kunt wijzen. Maar het is spannend omdat je ook beslissingen moet nemen. Soms kun je de verkeerde beslissing nemen."

F: "Ja, en zo'n beslissing moet wel voor iedereen fijn zijn, zin hebben en goed verlopen. En soms is iemand er niet mee eens, maar dat kan ook niet altijd... Het is wel moeilijk!"

K: "Je bent sowieso altijd de baas over jezelf. Een baas over meer mensen moet het wel kunnen."

T: "Wat voor kwaliteiten moet een leider hebben volgens jullie?"

F en K: "De leider moet beslissingen kunnen nemen, durven, vrolijk en enthousiast zijn. Een leider moet goed kunnen samenwerken en positief denken als het mis gaat."

T: "Laatste vraag aan jullie. Lijkt de baas zijn op eigenaarschap?"

F: "... Ik kan geen verschillen bedenken."

K: "Het lijkt wel op elkaar. We zijn eigenlijk allemaal bazen!"

In gesprek met Jaap, onze conciërge. Hij opent gelijk scherp: "Je hebt verschillende vormen van de baas. Je hebt de baas die de functie heeft gekregen. Je hebt ook de baas die de baas wordt, de personele baas. Hij verdient het om leiding te geven. Een goed en gewaardeerd leider vindt iedereen belangrijk, waardeert oprecht anderen en geeft het juiste voorbeeld. Een baas durft keuzes te maken en durft feedback te geven. Deze feedback is goed wanneer het professioneel is en iets zegt over de handeling. Niet over de persoon."

BAAS

Jaap is ploegleider, de “baas” van de BHV. Ik vraag hem wat hij van die rol vindt.

“Ik vind het lastig, want je moet de verantwoordelijkheid nemen. Bij een oefening zet ik de hele school op zijn kop. En bij het aangeven bij mijn collega’s dat het alarm zo gaat, krijg ik vaak opmerkingen dat een ander moment veel beter uit komt. Ik moet dan ook tegen kritiek kunnen en knopen doorhakken. Kijk, als er echt nood aan de man is weet ik heel goed wat ik moet doen. In geval van oefeningen vind ik mijn rol niet altijd even leuk.”

We praten verder over leiderschap in het onderwijs. Kinderen hebben er baat bij om met autoriteit in aanraking te komen. Het heeft impact, positief en negatief. En dat betekent dus dat er processen in gang gezet worden. Wij hebben de keuze in hoeverre we deze processen de ruimte geven, wat rendement oplevert in de toekomst. Kinderen extra de leiding geven leert ze opkomen voor zichzelf, initiatieven te nemen, om te gaan met kritiek en teleurstellingen en door te zetten.

Jaap gaat verder. “Een heel goed voorbeeld vind ik de kindvierungen. Kinderen leren van hun eerste schooljaar om op te treden en te presenteren. Ze worden natuurlijk begeleid door de juffen en meesters en gaan het dan uiteindelijk zelf doen. In heel veel gevallen ook zelf aan elkaar praten. De leider van de klas stapt letterlijk aan de kant. Nou, de blijdschap en trots zegt aan het einde altijd genoeg!”

Als mensen, dus ook kinderen, ergens de baas over zijn, veranderen ze. Eigenaarschap en regie geeft extra motivatie, verantwoordelijkheidsgevoel, extra energie om ergens voor te gaan en in veel gevallen een meer kritische bril waarmee de “baas” naar zichzelf kijkt. Ik vind dat wij als opvoeders de taak hebben om kinderen op gezette tijden de baas te laten zijn. Laat ze deze verantwoordelijkheid dragen. In veel gevallen zullen we versteld staan van wat ze kunnen dragen en hiermee zullen bereiken. Als het dan onverhoopt toch fout gaat, zijn wij er om ze te helpen. Om ze vervolgens weer eigenaarschap te geven.

Als ik door de gang loop zie ik een leerling uit groep 8 met een kind uit groep 4 aan de laptop. Ze helpt hem met extra leesoefeningen middels het programma BOUW! Het kind uit groep 4 heeft vandaag zichtbaar minder zin. Maar wordt door het meisje uit groep 8 op een heel positieve manier aangezet om door te zetten. Dit meisje, nederig en beleefd van karakter, pakt hier haar rol en spoort de jongen aan. In taal die haar eigen is, maar ook wel pittig voelt. Hier wordt geleerd. Door allebei. En ik geniet!

Tom Pellis